

Danica Kaća Čolović*

O MOM ŽIVOTU I RADU

Zovem se Danica Kaća Čolović (devojačko prezime Vuletić). Rođena sam u selu Kujava, srez Danilov Grad, Crna Gora, 27. juna 1933. godine. Moj otac Novak P. Vuletić, bio je tada profesor srpskog i nemačkog jezika u gimnaziji u Skoplju, a majka, Vidna, učiteljica u mestu Staro Nagoričane. Po tatinoj želji, njihova deca trebalo je da budu rođena u njegovoj postojbini. Krštena sam u crkvi Presvete Bogorodice u Skoplju imenom Danica. Posle nekoliko godina moji roditelji su premešteni. Tata za profesora gimnazije u Nikšiću, a mama za učiteljicu u selu Vilusi. Imala sam brata Pavla. Bili smo srećna porodica do početka Drugog svetskog rata.

Naše detinjstvo obeležio je i promenio Drugi svetski rat. Te 1941. godine u septembru brat je bio je krenuo u drugi razred, a ja u prvi razred u Vilusi. Učiteljica mi je bila Dunja Stjepović, koje se jedino sećam po tome što je nosila prut kojim je kažnjavala učenike. Početkom oktobra došli su italijanski vojnici i napravili logor u dvorištu škole. Naša porodica se odmah preselila u Nikšić.

Narod u Crnoj Gori ubrzo je organizovao pokret za borbu protiv okupatora. Tata je uhapšen, a kasnije interniran u logor, u Baru. Mama je sa nama, napustila Nikšić i tada nastaju naša lutanja po Crnoj Gori. Posle kapitulacije Italije, rasformiran je logor u Baru. Tata je oslobođen i krenuo je da nas traži. Mi smo bili u selu Lipovu blizu Kolašina, rodnom mestu moje majke. Brat je tamo prebolovao tifus, a ja sam se razbolela pred sam početak ofanzive. Neprijatelj se približavao pa smo i mi krenuli sa partizanskom vojskom. Ja sam imala visoku temperaturu i većinom bila u komi. Najveći deo puta mama me nosila na leđima. Tada sam imala već punih 11 godina. O našim mukama na tom putu, po planinskim bespućima Sinjajevine, Pive i Durmitora, znam po pričanjima. Posle 24. dana stigli smo u selo Glibavac i tu čekali da se oslobodi Nikšić. Kad je grad oslobođen mi smo se vrtili kući.

Počelo je oslobođenje cele Jugoslavije. Tata je dobio vojni nalog da ide u tek oslobođeni Beograd. Otvorene su škole pa je postavljen za profesora. Mama je određena

* bozidar.colovic@sbb.rs

za učiteljicu u osnovnoj školi u Srtaševini da vodi analfabetski tečaj. Nas dvoje, brat Pavle i ja krenuli smo u školu. Pošto većina dece nije imalo dokumenta, formirana je komisija za upis. Jedini kriterijum, u koji će koji đak da pođe bili su njegove godine. Moj brat imao je 12 godina, a ja 11 i bili smo upisani u kombinovano odeljenje prvog i drugog razreda gimnazije. Sedeli smo zajedno u prvoj klupi. Pavle je znao da piše, čita i računa, a ja i ono malo što sam znala zaboravila sam. Bila sam na časovima pažljiva i dobro pamtila svaku reč nastavnika. Mama nije imala vremenske mogućnosti da sa posveti radu sa nama. Te školske godine (1944/45) nas dvoje završili smo (kombinovano) prvi i drugi razred gimnazije i dobili svedočanstva. Pored velikog truda moga brata ja nisam savladala čitanje. Kad je trebalo da se upišemo u treći razred gimnazije, tata je javio da mama sa nama doputuje u Beograd.

Postali smo stanovnici Beograda, opštine Stari Grad, i nastanili se u Dobračinoj ulici. Gimnazija kojoj smo pripadali bila je Prva muška (za dečake), i Četvrta ženska (za devojčice). Polaskom u treći razred gimnazije za mene su nastali ozbiljni problemi. Nisam umela da čitam, a drugo, govorila sam ijekavskim dijalektom. To je izazivalo smeh drugih učenica, koje su bila većinom deca bogatijih građana i nisu osetile strahote rata. Ja sam za njih bila nešto drugo i nisam im pripadala. Prestala sam da govorim i da odgovaram čak i na pitanja profesora.

Problem je uočila profesorka engleskog jezika, Mira Kekić, koja nam je bila razredni starešina. Uvidela je da postoji neki ozbiljan razlog mome ponašanju. Profesorka Kekić bila je izbeglica sa troje dece. Njen suprug, lekar, poginuo je u ratu. Ona je zamolila profesorku fizike, gđu Klemenčić, da sa nekoliko odličnih učenica dođu u naš stan, i pomognu mi u učenju. Profesorka Klemenčić, da bi saznala u čemu je problem, postavila mi je pitanje iz pređenog gradiva. Ja sam tiho, ali tačno odgovorila. Ređala su se pitanja i ja sam na svako odgovorila. Onda sam iznela razlog zašto na časovima ne govorim. To je bila prekretnica u mom daljem školovanju. Profesorka Mira Kekić ostala je moj veliki prijatelj do kraja života. Kasnije, kada bi se pojavio neki problem meni ili njoj, nalazile smo jedna u drugoj iskrenog prijatelja. Gđu Klemenčić nisam zaboravila, ali joj nisam pokazala svoje poštovanje i zahvalnost. Ona je premeštena iz Beograda. Razlog mi nije poznat. Na sva insistiranja nisam mogla da saznam gde je.

Nekoliko dana posle, dobila sam strahovite bolove. Konstantovan je napad slepog creva. Prof. doktor Niko Miljanić, prijatelj moga oca, spasio mi je život. Odmah sam operisana i dugo ostala u bolnici.

Završila se školska godina, a ja sam ostala neocenjena. Po tada važećem zakonu, dozvoljeno mi je da polažem (komisijski), predmete trećeg razreda i, ako položim, da upišem četvrti.

Mama je tada radila kao vaspitač u Domu za ratnu siročad. Ona je bila određena da sa štićenicima ide na letovanje u Arilje. Mene je povelala sa sobom. Pošto sam imala odgovarajuće udžbenike, svaki trenutak koristila sam za učenje. Uveče bi me

mama preslišala šta sam tog dana naučila. U avgustu, kada su počeli popravni ispiti, i ja sam polagala. Položila sam sve predmete i upisala četvrti razred gimnazije. Bila sam odličan đak i oslobođena polaganja male mature, a kasnije i velike. Ostao je problem glasnog čitanja, što mi je umanjivalo ocene iz stranog jezika.

Mnogo sam čitala i bila član opštinske biblioreke „Đorđe Jovanović“ Stari grad. Bibliotekarka, misleći da vraćam nepročitane knjige, ispitivala me je da se uveri da sam svaku uzetu knjigu pročitala. Kasnije je volela da čuje moje mišljenje o pročitanoj tekstu. Kao najbolji čitalac Dečjeg odeljenja nagrađena sam 1947. knjigom „Alisa u zemlji čuda“. Problem sa glasnim čitanjem je i dalje postojao. Nisam naučila glasno i lepo da pročitam neki tekst.

Završila sam Filozofski fakultet jula 1957.

Posle nekoliko meseci zaposlila sam se na određeno vreme, u biblioteci „Jovan Popović“, Stari grad. Deset godina radila sam u dečijem odeljenju. To su, za mene, bile značajne i lepe godine. Ispunjavala sam svoju neostvarenu želju da predajem u školi i učim đake. Učila sam decu, članove, o koristi i lepoti dobre knjige i predlagala im koju knjigu da pročitaju. Upućivala ih i otkrivala im čari lepe reči. Organizovala sam književne susrete i razgovore sa poznatim dečijim piscima Milovanom Danojlićem, Draganom Lukićem, Grozdanom Olujić, Dobricom Erićem i drugima. Pozivala sam recitatore i glumce pa su članovi uživali u divno izrečenim stihovima poznatih umetnika.

Nekada, da bih popunila program i ja bih deci ispričala neku pripovetku, bajku ili izrecitovala neku pesmu. Kada je neki tekst trebalo da pročitam malim slušaocima, snalazila sam se. Rešavala sam to na sledeći način. Odabrani tekst dobro bih naučila i izgovorila. Međutim, želja da radim u školi nije me napuštala. Gde god je, iz nekog razloga, trebalo zameniti profesora srpskog jezika i književnosti, ja sam prihvatila. Pored rada u biblioteci, to je bilo naporno. Želja mi se nije ostvarila, nisam dobila stalno zaposlenje u školi. Dečija čitaonica, u kojoj sam radila postala je poznata po umetničkim programima. Učitelji i nastavnici iz obližnjih škola dovodili su učenike da prisustvuju programu. Broj članova se povećao.

Posle spajanja biblioteka na opštini Stari Grad matična biblioteka postala je „Đorđe Jovanović“. Zbog mog uspešnog i osmišljenog rada premeštena sam da u biblioteci „Đorđe Jovanović“ vodim kulturu i propagiram knjigu. Rad sa decom mi je u tom poslu mnogo koristio. Mojim obavezama dodate su ubrzo propaganda knjige i kulturne aktivnosti u radnim organizacijama. Najviše sam bila angažovana u građevinskim preduzećima čije su direkcije bile na opštini Stari grad: Mostogradnja, Rad, Neimar i Komgrap. U njima sam najpre otvorila odeljenja biblioteke u kojim će dva dana nedeljno raditi neko od radnika biblioteke. Ja sam isključivo radila na organizovanju kulturnih i umetničkih programa, najpre u Beogradu, a kasnije na svim njihovim gradilištima u zemlji i inostranstvu.

Putovala sam mnogo. Građevinari su divni ljudi i uvek su dobro organizovali doček pisaca, pevača, muzičara, recitatora, glumaca i ostalih umetnika koje sam dovodila. Vremenom sam sama počela da sastavljam recitale i odabiram tekstove za njih. Angažovala sam poznate književnike i umetnike da učestvuju u programima. Ukoliko neki pisac u zadnjem momentu otkaže učešće, ja bih ga zamenila. Umela sam lepo da se izražavam, i poznavala mnogo tekstova koje sam znalacki kombinovala. To su bile zanimljive priče iz svakidašnjeg života.

Biblioteka je, pored svoje osnovne funkcije, propagande knjige, imala i veliku finansijsku korist od tih programa. Za sve članove kolektiva biblioteka je organizovala turistička putovanja i plaćala ih. Obišli smo nekoliko puta Grčku, Tursku, Italiju, Francusku, Englesku, Istočnu Nemačku, Španiju, i neke zemlje Bliskog istoka.

Za svoj rad dobila sam nekoliko priznanja i zahvalnica: „Za doprinos u ostvarenju i širenju misije knjige“; „Za radanje novih ideja drugovanja sa knjigom“; i „Za unapređenje kulture u radnim organizacijama.“

Iz Biblioteke Starog Grada prešla sam u Biblioteku Grada Beograda, 31. marta 1980. Najpre sam postavljena u Matično odeljenje, zatim sam prešla u Odeljenje za rad sa čitaocima. Nekoliko godina pre penzionisanja postavljena sam u tek formirano Odeljenje umetnosti, u kojem je sakupljana, obrađivana i čuvna literatura iz oblasti slikarstva, pozorišta, filma i muzike. Rad u tom odeljenju bilo je za mene novo saznanje i izazov. U penziju sam otišla 1998. godine sa radnim stažom od preko 40 godina.

Ličnosti najznačajnije u mom životu (koje su me formirale)

Moja majka Vidna Vuletić (Minić), učiteljica, požrtvovana i spremna da svakom pomogne. Radila je kao vaspitač u Dečijem domu za ratnu siročad, a kasnije u Domu za bezprizorne. Toj deci bila je pre svega prijatelj koji ih je učio poštenju i čovečnosti. Volela ih je. Kao dobra majka oplemenjavala je ljubavlju njihov život. Učila ih je kako da savladaju neke važne probleme. Kada je bilo potrebno, pomagala im je da nauče određeno gradivo i završe određenu školu ili zanat kako bi se osposobili za život.

Mamin život, posle tatine tragične smrti, bio je posvećen isključivo rodbini, porodici i radu sa pitomcima u domu. To su za nas bile teške godine. Mama se razbolela i dugo болоvala. Ostali smo bez nje 01. januara 1978. godine.

Moje otac, Novak uhapšen je i ubijen u zatvoru, jer je javno iznosio istinu koja nije odgovarala tadašnjoj vlasti. Govorio je o besmislu nekih odluka, kao što je formiranje radnih zadruga, što se na kraju, posle neuspeha, i pokazalo tačno. Tada sam imala 16 godina. Tata je za mene bio i ostao pojam istine, rodoljublja, poštenja i časti. Čovek koji je voleo svoju otadžbinu i slobodu više od svega pa i svoga života.

Divila sam mu se i volela ga. Lepo se izražavao i pisao. Imam sačuvana neka njegova predavanja i zbirku njegovih pesama. U tatinoj biblioteci nalazila sam knjige koje sam sa najvećom pažnjom čitala i u njima tražila odgovore. Zbirke srpskih

narodnih priča i narodnih poslovice davale su mi odgovor na mnoga moja pitanja. Bajke su mi ulivale veru u pobedu dobra nad zlom. Narodne lirske pesme, opevajući svakidašnjicu otkrile mi prefinjenu dušu našeg naroda. U njima sam našla odgovor na pitanje šta čini smisao života i pravu ljubav. Čitajući epske, junačke pesme shvatila sam šta znači sloboda i zašto se za nju treba boriti i umreti. Tu su se nalazila dela mnogih naših pisaca i poznatih svetskih pisaca. Ta literatura uticala je na moje opredeljenje da se upišem na Filozofski fakultet, grupu za književnost i srpsko-hrvatski jezik.

Moj otac ostao je da živi u mojim sećanjima i uspomjenama. To dokazuju i neka moja životna opredeljenja. Od mog rođenja, ja sam za tatu bila njegov mali plavi planinski cvet „Kačun“. Posle njegove smrti rešila sam da zadržim to ime. Međutim, posle upisa na fakultet morala sam ime da prilagodim, od Kaćuna postala je Kaća. Malo mojih prijatelja i poznanika zna da je meni pravo, kršteno ime Danica. Ponekada se i sama zbnim kad me neko oslovi sa Danica. Kada sam rešila da se posvetim pisanju, odlučila sam da i to ime, Danica, koje mi je dato na krštenju, sačuvam. Na knjigama koje pišem kao autor stoji: Danica Kaća Čolović.

Treća značajna ličnost u mom životu bio je moj brat Pavle (zvani Mišo). On je bio malo stariji od mene. Sa njim sam odrasla. On je bio moj najodaniji prijatelj, drug i stalni zaštitnik.

Pored drugih obaveza i učenja Pavle je rado igrao šah. U tome je stalno napredovao. Postao je majstorski kandidat, a kasnije i majstor. Jedno vreme je bio omladinski prvak Srbije. Mala razlika u godinama između nas učinila je da stalno budemo zajedno. On je još kao dečkić bio neustrašivi zaštitnik voljene sestre. Niko ni u igri nije smeo da me udari. Kasnije smo zajedno išli u bioskop i pozorište. Kada smo odrasli, sa njim sam odlazila na zabave i igranke. Na svečanosti organizovanoj u Domu prosvetnih radnika, u februaru 1957. godine, bila je velika gužva. Jedino slobodno mesto bilo je za stolom gde su sedeli jedan mladić i devojka. Pavle im je prišao i upitao ih za mesto. Oni, kao da su nas čekali. Odmah su nas pozvali da sednemo i predstavili se. To poznanstvo bilo je za mene sudbonosno. Tada smo upoznali Jovana Čolovića i njegovu rođaku Milu Četković. Bratska ljubav, između Pavla i mene postajala je do kraja njegovog života, aprila 1997. godine.

Od dana poznanstva pa do kraja njegovog života, Jovan Čolović i ja smo bili zajedno. On je bio čvrsti oslonac u mome životu i moja značajna podrška. Venčali smo se 02. Februara 1958. Najznačajniji i najsrećniji događaj bilo je rođenje naših sinova prvenca Božidara (07. januara 1959, na pravoslavni Božić) i četiri godine kasnije (22. jula 1963) drugog sina Srđana. Bili smo srećna porodica. Sinovi su postali časni, poštteni i vredni ljudi koji su mi i sada podrška i pomoć.

Jovan je bio zaposlen u Narodnoj banci Jugoslavije. Završio je ekonomski Fakulteta, smer za spoljnu trgovinu. Bio je vredan, odgovoran i častan čovek. Veoma duhovit, široke duše i veliki kavaljer. Kolege su ga volele. Napredovao je u službi isključivo svojim radom. Bio je privržen porodici. Njegova pomoć porodici bila je

važna i značajna. Zajednički smo obavljali sve obaveze i dužnosti. Voleo je decu i na sebe je preuzeo obaveze vezane za njih do polaska u školu. U slučaju da se neki od dečaka razboli, on ih je vodio kod lekara. Kupovinom prvog automobila, mnogi poslovi su se lakše i brže obavljali. Radila sam u smenama, dok sam vodila dečije odeljenje. Kasnije moje radno vreme zavisilo je od vrste posla. Umetnički programi su nekada trajali i do kasno uveče. Jovan je tada dolazio po mene. Isto se dešavalo za vreme lošeg vremena.

Jovan i ja smo u svemu jedno drugome pomagali i doprineli njegovom ili mojem napredovanju. Posle dve godine rada trebalo je da polažem veoma težak i ozbiljan državni ispit za bibliotekara. Od uspeha na ispitu zavisilo je da li će mi biti produžen ugovor o radu. Pored usmenih ispita bio je obavezan pismeni rad iz bibliotekarskog poslovanja. Kao prilog tom radu trebalo je ispisati i prekućati nekoliko stotina kataloških listića. Ja sam rad i listiće napisala, a Jovan ih je prekućao. Na poslediplomskim studijama koje sam upisala u Centru za Multidisciplinarnu studiju 1986/87. godine, posle položenih propisanih ispita, odbranila sam magistarski rad i stekla akademsko zvanje magistar nauka.

Magistarski rad je glasio „Principi organizacije Bibliografske baze podataka iz oblasti razvoja dečijega govora, normalnog i patološkog“. Kada je rad bio napisan, trebalo je proveriti da li funkcioniše. To bez Jovanove pomoći i njegovih kolega ne bih uspela. Zbog sveobuhvatnosti rada zvanično sam imala tri mentora: za oblast dečjeg govora; informatike i računara. Rad sam odbranila 05. jula 1990. u Centru za multidisciplinarnu studiju. Želim da istaknem veliku zahvalnost za veliku pomoć profesoru dr počivšoj Smiljki Vasić, mom mentoru.

U avgustu 1994. godine Jovan se teško razboleo. Posle kraće bolesti preminuo je 31. decembra i sahranjen u njegovom rodnom mestu Nikšiću. Posle njegove smrti bila sam izgubljena. Naši sinovi su to razumeli i zahvaljujući njihovoj pažnji i pokazanoj ljubavi život se nastavio. Ja sam ostala u radnom odnosu još četiri godine. Razmišljala sam šta dalje. Na opredeljenje neposredno je uticao Jovan. Posle njegove sahrane ušla sam u sabornu crkvu „Sv Vasilija Ostroškoh Čudotvorca“ u Nikšiću i bila iznenađena. Unutrašnji zidovi tog veličanstvoga hrama nisi bili živopisani, već su se na njima nalazile table sa ispisanim imena. Na moje pitanje, „Čija su to imena?“ jedina osoba koja se tu našla, prodavac sveća, odgovorio je: „Ne znam“. Sutradan, morala sam da se vratim u Beograd, jer sam još bila u radnom odnosu. Pre mog polaska za Beograd, upoznala sam penzionisanog profesora Milana Savićevića. On mi je rekao da hram krasi imena poginulih ratnika Crne Gore i Hercegovine palim za slobodu. Kada sam rešila da o tome napišem knjigu, profesor Savićević mi je postao dragocen saradnik. Njegova obaveštenja bila su dragocena. U Biblioteci Grada, gde sam radila, pružila mi se mogućnost da nađem i proučavam podatke o ratu za oslobođenje od Turaka od 1875. do 1880. i drugim dešavanjima vezanim za izgradnju hrama. Podatke koje sam dobijala od profesora Savićevića bili su značajan putokaz za moja dalja proučavanja.

Knjigu „Hram Svetog Vasilija Ostroškog Čudotvorca u Nikšiću“ objavilo je Izdavačko književno društvo „Sveti Sava“ 1999. godine. Knjigu sam posvetila mojim roditeljima.

„Knjiga o znamenitom hramu Sv. Vasilija Ostrškog Čudotvorca ne obuhvata samo istoriju tog znamenitog hrama, kako se iz naslova moglo zaključiti. Ona sadrži sveobuhvatan pregled starije i složene istorije tih oblasti. Posebno viševekovnu tešku i krvavu borbu Crnogoraca i Hercegovaca za oslobođenje i ujedinjenje“.

„Posebnu vrednost knjige predstavlja spisak imena 3087 poginulih ratnika Crnogoraca i Hercegovaca, prepisan sa 35 ploča koje krasi unutrašnje zidove hrama“.

„U posebnom poglavlju knjige dati su živopisi dvadeset istorijskih ličnosti koje su odigrale znamenitu ulogu u opisanim istorijskim događajima“ - napisao je istoričar Savo Skoko.

Knjiga „Marija Karađorđević: kraljica-majka“, izašla je 2001, u izdanju Arhiva Srbije. Veljko N. Guberina, advokat, napisao je u recenziji te knjige: „Knjiga „Marija Karađorđević Kraljica Majka“, nastala iz pera dvoje čestitih i časnih Srba koji su svima nama spasili čast pred istorijom. Danica Kaća Čolović i njen sin Srđan, posle pola veka tišine, na svetlost dana izneli su jedan deo potisnutih i na silu izbačenih delova naše nacionalne istorije, posebno onaj koji se odnosi na našu narodnu dinastiju Karađorđevića. Brojnim generacijama ostao je nepoznat život i rad naše kraljice Marije Karađorđević, posebno njena humanitarna sveobuhvatna pomoć. Pomagala je brojna humanitarna udruženja i društva, otvarala je škole, bolnice i domove za studente i nezbrinuta lica. Autori su doprineli da se iznese istina o kraljici koja je svome narodu bila veliki prijatelj i dobrotvor.“

Knjiga „Plemenita Mis Irbi dobrotvorka srpskog naroda“, Danice Kaće Čolović i Srđana Čolovića štampana je 2004. godine, u izdanju Srpskog kulturnog društva „Zora“ i Mitropolije dabrobosanske „Dabar“. U recenziji o knjizi, univerzitetska profesorka Slavica Garonja Radovanac je napisala: „U trenutku kada se gotovo neprimetno navršava 130 godina od Bosansko-hercegovačkog ustanka jedino delo posvećeno tom dobu je ova knjiga. Izabrana je tema o plemenitoj ženi koja je pomagala namučanim žrtvama turske odmazde, Adelini Pauli Irbi. Zahvalni smo autoru što je sakupio i od zaborava sačuvao sećanje na nju i na učesnike ustanka.“

O Adelini Pauli Irbi, Ivo Andrić je napisao: „Ime Adeline Paule Irbi ovenčano slavom i uvažavanjem koje ni jedna druga žena naša ili strankinja nije stekla u ovom delu sveta. Ona je bila jedna od najistaknutijih ličnosti među Engleskinjama koje su živile i umrle za srpski narod.“

Vasa Čubrilović piše: „Opisivati bosanski ustanak 1875/1878, govoriti o narodnim nevoljama tih teških dana, a ne spomenuti Mis Adelinu Paulinu Irbi, značilo bi preći njegove najsvetlije tačke. Ova plemenita Engleskinja je za srpski narod u Bosni i Hercegovini uradila više nego ijedan drugi čovek. Njeno čovekoljublje i požrtvovanost najbolje su se pokazali u ustanku.“

Knjiga „Stevo Čaturilo: pedagog, pisac, prosvetitelj“ Danice Kaće Čolović i Srđana Čolovića štampana je 2011, u izdanju Književnog društva „Sveti Sava“. Stevo Čaturilo (1846—1939) bio je jedan od velikih pobornika za politička i verska prava Srba u Krajini. Stekao je najveće podagoško obrazovanje u Austriji. Kao poznati pedagog borio se za reformu prosvete. Njegova izlaganja bila su precizna jasna i dokumentovana. On se rečju i delom suprostavljao s Austro-ugarskim odnosima prema srpskom narodu, gde čitav državni aparat, koristeći zakone, bezumno pokušava da satre sve što je srpsko.

Stevo je svoj revolt prema Austro-ugarskoj politici usmerenoj protivu Srba ispoljio napuštanjem Austro-Ugarske. Pristupio je 1875. Hercegovačkom ustanku. Poznat je Stevin pedagoški rad u Crnoj Gori. Posle rata sa Turcima 1878/81. osnovao je 34 osnovne škole i nekoliko srednjih. Napisao je „Bukvar za crnogorske škole“, a zatim i čitanku koji su bili u upotrebi do Prvog svetskog rata. Kada je došao u Srbiju 1882, svojim pedagoškim radom uspeo je da prosvetu u Srbiji podigne na nivo bogatih evropskih država. On spada u pisce koji su, kod nas, napisali najveći broj pedagoških knjiga. Posle Drugog svetskog rata, Stevino ime je izbrisano zbog njegovog religijskog opredeljenja vezanog za vaspitanje koje je za života javno iznosio. Ova monografija je do sada jedino obimno delo o životu i radu velikog rodoljuba i pedagoga Steva Čaturila.

Slede knjige:

„Životnim putem: Novak P. Vuletić, profesor“, Beograd: Beoknjiga, 2015.

„Deca u logorima Nezavisne države Hrvatske“, Beograd: Udruženje „Krajiški privrednik“ i Bačka Palanka: Udruženje „Patriotski front“, 2019.

Sada je u pripremi knjiga „Nova viđenja Prvog srpskog ustanka“.

Datum prijema: 29. 10. 2021.

Datum ispravki: /

Datum odobrenja: 30.10. 2021.